

1. tbl. 23. árg. – Desember 2019

HEYRNARHJÁLP

fréttabréf

Bestu óskir um gleðileg jól og farsæld á nýju ári!

Heyrnarhjálp – Fréttabréf

Útgefandi og ábyrgðaraðili: Heyrnarhjálp

Félag heyrnarskertra á Íslandi

Langholtsvegur 111 – 104 Reykjavík

Sími: 5515895

Tölvupóstfang: heyrnarhjalp@heyrnarhjalp.is

Veffang: www.heyrnarhjalp.is

Ritstjóri: Helgi Hólm

Forsíðumynd: Njarðvík / Ljósm. Helgi Hólm

Hönnun og umbrot: Halldór B. Kristjánsson leturval@litrof.is

Prentun: Litróf ehf

Efnisyfirlit

3. Réttur til tjáskipta
4. Ávarp formanns
5. Starfið á skrifstofunni – viðtal við Kolbrúnu Stefánsdóttur
8. Kennsla heyrnarskertra – viðtal við Hildi Heimisdóttur
10. Máltækniáætlun: Hver er staðan í dag?
12. Ársfundur NHS
13. Félag heyrnarlausra
14. Legg áherslu á einstaklinginn – Ásmundur Einar Daðason félags- og barnamálamálaráðherra
15. Sérstök áhersla lögð á framúrskarandi hljóðvist í golfvallarhúsinu á Akranesi
17. Stefnumótun fyrir tímabilið 2020–2025
19. Skerðing, fötlun og réttlæti – brot úr hugleiðingum Ólafs Páls Jónssonar

Félagsgjald

Heyrnarhjálp minnir félaga sína á félagsgjaldið sem er 2.000 kr.

og á að leggjast inn á reikning

0101-26-777168 – kt. 600169-5489.

Skráið netföng – tilkynnið flutning

Félagsmenn eru vinsamlegast beðnir um að tilkynna netföng og breytt heimilisföng til félagsins í síma 5515895 eða á netfangið

heyrnarhjalp@heyrnarhjalp.is

*Heyrnarhjálp
sendir öllum
samstarfsaðilum sínum,
félögum
og stuðningsmönnum
hugheilar jóla- og
nýjárskveðjur
og þakkar liðið ár*

HEYRNARHJÁLP

er félag heyrnarskertra á Íslandi, þeirra sem misst hafa heyrn að hluta eða alveg og fólks sem þjáist af eyrnasuði eða öðrum vandamálum er snúa að heyrn.

Að félaginu koma líka aðstandendur og aðrir áhugamenn um málefni heyrnarskertra.

Skrifstofan er opin frá kl. 12–15 alla virka daga nema föstudaga.

Réttur til tjáskipta

Ágæti félagsmaður og aðrir lesendur.

Nú þegar ég sest niður til að skrifa minn síðasta pistil í blaðið okkar þá reikar hugurinn til þess tíma er ég kom hér fyrst.

Ég tók við keflinu í ársbyrjun 2013 af miklum reynslubolta, Málfríði Gunnarsdóttur. Ég hins vegar var að sama skapi fákunnandi í þessum fræðum þó ég hefði unnið að málefnum hreyfihamlaðra í 5 ár. En það að ég var sjálf heyrnarskert auðveldaði skilninginn. Mér fannst þetta spennandi starf sem það hefur vissulega verið og lærdómsríkt. Ég hef upplifað margt og sumt lítt skemmtilegt eins og gengur og gerist en er samt nokkuð sátt þó ég hefði viljað sjá meiri framgang vona og væntinga sem ég hafði fyrir hönd þeirra sem búa við heyrnarskerðingu.

Fyrir nokkrum árum hækkaði niðurgreiðsla frá ríkinu úr 30.800 í 50.000 á hvert tæki eftir að hafa verið óbreytt frá því löngu fyrir hrún. Að sama skapi hefur allt í þjóðfélaginu hækkað, ekki síst verð á heyrnartækjum. Þetta er langt frá því sem gerist á Norðurlöndunum án þess að ég haldi að allt sé fullkomið þar. Þetta er alveg helmingi of lítið í það minnsta.

Mikið áhugamál hjá mér hefur verið að halda á lofti þeim kostum sem felast í rittúlkun fyrir heyrnarskerta. Það form er mjög gott til að fólk hafi áfram góðan aðgang að samfélagsmálum og geti tekið þátt í þjóðfélaginu. Það þarf að koma á námi fyrir rittúlka og þá helst á háskólastigi og kynna það sem valmöguleika fyrir samskipti.

Textun á öllu íslensku efni í sjónvarpi og á íslenskum kvikmyndum er jafnframt mikið baráttumál og hefur alltaf verið hjá Heyrnarhjálp. Mér finnst það nú enn brýnna í dag en nokkru sinni því það er mikið framboð af íslensku efni og kvikmyndum og það verður að segjast að oftar en ekki skil ég ekki talið hjá leikurunum, svo að þetta er eiginlega „akút“ mál núna. Það hafa verið heilmiklar framfarir í heyrnargeiranum og margt í kortunum eins og t.d. talgreinir sem breytir töluðu máli í ritað mál á íslensku og miklar vonir eru bundnar við.

Nú í haust fór ég í fyrsta skipti á námskeið í táknmáli. Það er auðvitað ein samskiptaleið sem við ættum að huga að þó við séum ekki heyrnarlaus. Bæði er þetta mjög skemmtilegt mál og svo auðskilið þegar maður veit hvað er á bak við táknið. Í leikskólum læra börn tákni með tali og mér finnst það vera sjálfsagt mál að allir lærðu það.

Annað mjög svo mikilvægt málefni hjá okkur sem ætti að vera til umhugsunar hjá öllu heyrandi og hugsandi fólki er góð hljóðvist.

Það gefur auga leið að það eru miklar forvarnir í því að hafa hljóðvæn hýbýli og allar vistarverur sem þægilegastar fyrir eyrað. Það þarf að vekja athygli á þessu því oft er það fyrsta atlagan að heyrninni, einkum ungra barna, en þeirra heyrn er viðkvæm og er að þroskast fram á unglingsárin.

Að lokum vil ég þakka fyrir góð og hlý samskipti þeirra sem við höfum unnið með og leitað til á þessum árum mínum hér. Einkum fólki úti á landsbyggðinni sem hefur greitt fyrir fundum mínum hingað og þangað um landið. Við hjá Heyrnarhjálp höfum sett okkur það markmið að heimsækja fimm staði á hverju ári og kynna félagið, stefnumál og markmið, og heyra hvað fólki finnst mikilvægast að beita sér fyrir. Á þessu ári heimsótti ég NLFI í Hveragerði, Hellu, Vík, Ísafjörð og Bolungavík. Þessar ferðir hafa gefið mér mikið, bæði að kynnast fólkinu og fræðast af því.

Að lokum skora ég á ráðamenn þjóðarinnar að sinna heyrnarskertu fólki sómasamlega og gera því kleyft að taka þátt í samfélaginu með gleði og reisn, okkur öllum til hagsbóta.

Kolbrún Stefánsdóttir.

Ávarp formanns

Það langar engan til að tapa færni en öll getum við verið viss um að ef við lifum nógu lengi þá mun það samt sem áður gerast og þarf hvorki óhöpp, slys eða sjúkdóma til. Það er nefnilega óumflýjanlegur hluti af því að eldast að sjónin daprast, heyrnin versnar og líkamleg færni minnkar. En þrátt fyrir það að færnitap sé óumflýjanlegt og í raun heimsins eðlilegasti hlutur þá er afar algengt að fólki finnist það svo mikið feimnismál að það gerir flest til að fela það og neitar jafnvel að viðurkenna það augljósa fyrir sjálfu sér.

Flest þekkjum við til fólks sem dregur til dæmis í lengstu lög að fá sér glæraugu þótt augljóst sé að lestur er orðinn erfiður, neitar að nota staf þrátt fyrir að vera svo vald að það er hættulegt sjálfum sér og öðrum eða neitar að þiggja aðstoð við ýmsar athafnir daglegs lífs sem það ræður ekki lengur við upp á eigin spýtur. Og þegar hér er komið sögu er færniskerðingin oftast orðin það mikil að hún fer ekki framhjá neinum en viðkomandi neitar þrátt fyrir það að horfast í augu við raunveruleikann.

Löngu áður en færniskerðing er orðin það mikil að hún dylst engum er hún farin að há fólki í daglegu lífi. Einstaklingur sem er að tapa jafnvægi er til dæmis líklegur til að forðast ferðalög og aðstæður þar sem standa þarf lengi kyrr og óstuddur en sjaldgæft er að viðkomandi segi eins og er og miklu líklegri að hann beri fyrir sig mistrúlegar afsakanir eða óútskýrðar óviðráðanlegar aðstæður.

Það sama gerist alltof oft þegar heyrnin byrjar að versna hjá fólki. Í stað þess að viðurkenna vandamálið og leita sér hjálpar þá byrja margir hægt og rólega að forðast aðstæður þar sem reynir á heyrnina og ef það tekst ekki, reyna þá að láta líta út fyrir að allt sé í lagi. Þykjast heyra. En það sem gerir heyrnartap sérstaklega erfið í þessu

samhengi er að við reiðum okkur á heyrnina við félagsleg samskipti og þegar við byrjum að forðast aðstæður þar sem heyrnarskerðingin verður öðrum ljós þá forðumst við um leið samskipti við annað fólk.

Það má með sanni segja að ævi hvers manns sé saga um samskipti. Samskipti við fjölskyldu og vini, við kennara, við vinnufélaga og svo framvegis. Ef samskiptin taka að versna koma fljótt upp vandamál. Misskilningur í fjölskyldum, einangrun á vinnustað og tengslarof við vini svo fátt eitt sé nefnt. Og ef ekki er gripið inn í þá fylgir þessari þróun fljótt félagsleg einangrun og vanlíðan sem getur auðveldlega leitt til alvarlegs þunglyndis og kvíða.

Það er því til mikils að vinna að breyta viðhorfi til heyrnarskerðingar en það er erfiðt og seinlegt að breyta viðhorfi heillar þjóðar, jafnvel þótt viðhorfin séu örökréttir og skaðlegir fordómar. En þótt viðfangsefnið sé erfiðt og seinlegt er það ekki gild afsökun fyrir því að aðhafast ekkert og ekki úr vegi að byrja á að líta í eigin barm. Ef við viljum breyta heiminum þá þurfum við nefnilega að byrja á því að breyta okkur sjálfum. Við verðum með öðrum orðum að vera breytingin sem við viljum sjá hjá öðrum.

Heyrnarskerðing er ekki feimnismál heldur eðlilegur og óumflýjanlegur hluti af ævi flestra og þannig þurfum við sjálf að hugsa um og vinna með hana, bæði hjá okkur sjálfum og öðrum.

*Hjörtur H. Jónsson,
formaður Heyrnarhjálp*

Stjórn Heyrnarhjálp

*Frá vinstri:
Margrét Friðþjófsdóttir,
Helgi Hólm,
Ingólfur Már Magnússon,
Hjörtur Jónsson formaður,
Stefán Benediktsson og
Sigrún Magnúsdóttir.
Á myndina vantar Sturlu
Þengilsson.*

Ljósmynd: Skúli Hólm Hauksson.

Starfið á skrifstofunni

– viðtal við Kolbrúnu Stefánsdóttur framkvæmdastjóra

Félagið Heyrnarhjálp er félag heyrnarskertra á Íslandi og fer daglegt starf fram á skrifstofu í húsnæði félagsins að Langholti 111 í Reykjavík. Framkvæmdastjóri félagsins síðustu sex árin, Kolbrún Stefánsdóttir, stýrir daglegum rekstri en skrifstofan er opin frá kl. 9:00–12:00 mánudag til fimmtudags í viku hverri. Ritstjóra fannst tímabært að fjalla nokkuð um dagleg störf framkvæmdastjórans bæði á skrifstofu félagsins sem og þau önnur störf sem þarf að sinna utan skrifstofunnar. Eftir langt spjall okkar einn morguninn á skrifstofunni varð ég margs vísari og tekst mér vonandi að gera því skil í eftirfarandi grein.

Í hinu daglega starfi hjá Heyrnarhjálp er megináhersla lögð á að vinna í samræmi við tilgang félagsins sem kemur mjög skýrt fram í lögum þess en í 3. grein laganna segir um tilgang félagsins:

- 3.1 Að gæta hagsmuna félagsmanna er lúta að heyrnarskerðingu og öðrum heyrnarmeinum.
- 3.2 Að kynna og leiðbeina um notkun á hjálpartækjum fyrir fólk með heyrnarfötun og fylgjast með framförum og nýjungum í gerð slíkra tækja.
- 3.3 Að efla skilning innan félagsins og utan á heyrnarskerðingu og öðrum heyrnarmeinum m.a. með útgáfu fréttabréfs.
- 3.4 Að gangast fyrir almennu félagsstarfi.
- 3.5 Að gangast fyrir samstarfi við skyld félög innan lands og utan.
- 3.6 Að gangast fyrir samstarfi hópa innan félagsins.
- 3.7 Að kynna hjálpartæki sem að gagni mega koma á heimilum og almennum samkomum, t.d. kirkjum, leikhúsum, félagsheimilum o.fl. og stuðla að því að slíkur búnaður verði sem víðast.

Fyrstu verk dagsins eru að fara yfir tölvupóstinn, svara því strax sem liggur ljóst fyrir og leggja annað til hliðar til frekari skoðunar. Einnig þarf að fara yfir venjulegan bréfpóst en þar er að mestu um að ræða reikninga og annað sem tilheyrir bókhaldinu. Síðan er farið yfir þau verkefni sem unnið er að á hverjum tíma og er unnið að þeim eftir því sem tíminn leyfir. Svo er ávallt mikið um samskipti við félagsmenn á meðan skrifstofan er opin. Reyndar er það svo að þau samskipti eru mest gegnum símann þó alltaf séu það nokkrir sem koma til viðtals á skrifstofunni. Að sjálfsögðu eru þessi erindi af ýmsum toga og oftast er hægt að leysa úr þeim fljótt og vel en síðan eru það margir sem leita til okkar með erindi sem er alls ekki einfalt að leysa úr því viðeigandi eiga við heyrnarmeina á mjög háu stigi. Í þeim tilfellum leiðbeinum við um alla þá þjónustu sem í boði er. Má í því sambandi

Kolbrún Stefánsdóttir framkvæmdastjóri á skrifstofu Heyrnarhjálp.

nefna það góða samband sem félagið hefur við Heyrnar- og talmeinaföð Íslands og Samskiptamiðstöð heyrnarausa og heyrnarskertra svo einhverjir séu nefndir.

Eitt af því athyglisverðasta sem fram kom í viðtalinu við Kolbrúnu og sem ekki er víst að margir geri sér grein fyrir, a.m.k. ekki þeir sem hafa fulla heyrn. Að sjálfsögðu gera flestir sér grein fyrir þeim erfiðleikum sem heyrnarskerðing á hinum ýmsu stigum hefur í för með sér. Hinn heyrnarskerti á t.d. ávallt í erfiðleikum með að fylgjast með samhenginu í umræðu sem hann er þátttakandi í og veigrar sér því við að leggja eitthvað til málanna. Erfiðleikar í námi og hvers kyns störfum eru einnig oft mjög óviðráðanlegir. Það sem aftur á móti er ekki eins sýnilegt eru hin andlegu áhrif sem m.a. lýsir sér í félagslegri einangrun og óöryggi. Það eru því mörg símtölin og viðtölin á skrifstofunni þar sem rætt er um þessa þætti og leitað leiða til að létta viðmælendunum lífið með öllum tiltækum ráðum.

Stefnumótunarvinna

Hvert var upphafið að því að ákveðið var að fara í stefnumótunarvinnu hjá félaginu?

Fyrir nokkrum árum var farið í stefnumótunarvinnu með svokallaða S.V.O.T.-greiningu. Tómas kom því til

leiðar að stjórnin hélt fund í húsnæði Ljóssins hér á Langholti veginum þar sem við kynntum þessa vinnu-aðferð fyrir öðrum stjórnarmönnum sem fæstir höfðu kynnst slíku áður. Í ár var ákveðið að fara af krafti í stefnu-mótunarvinnu fyrir félagið. Formaður Heyrnarhjálp hefur lagt áherslu á að félagið myndi framtíðarstefnu sem mætti þá kalla opinbera stefnu fyrir heyrnarskerta, stefnu sem viðkomandi ráðuneyti sem og aðrir opinberir aðilar gætu tekið mið af í sínum ákvörðunum.

Eitt hið fyrsta sem gert var var að ráða sérstakan starfs-

mann tímabundið til að vinna undirbúningsvinnu í þessu verkefni. Þar er um að ræða Sigríði Fossberg Thorlacius og mun hún m.a. afla upplýsinga sem munu væntanlega nýtast við að móta heildstæða stefnu fyrir þá sem eru heyrnarskerta á Íslandi. Hún mun kanna stefnu systurfélaga okkar á Norðurlöndum og hjá Evrópusam-tökunum og greina síðan þær upplýsingar og bera saman.

(Sjá nánar um þetta mál hér aftar í blaðinu).

SAGA HEYRNARHJÁLPAR ER MERKILEG OG FALLEG

Mikil hugsjón og kraftur var að baki stofnunar félagsins 14.11. 1937. Það byrjaði þannig að Pétur Þ. Gunnarsson kaupmaður í Reykjavík sá mann með heyrnartæki á ferð sinni til Frakklands.

Hann kom heim og fékk til liðs við sig fólk sem lét sig mál-efnið varða. Hann og fleira áhugafólk um heyrn spurðu sig í framhaldinu hvort ástæða væri til að sætta sig við að heyra bara hálfra heyrn. Þau stofnuðu félagið Heyrnarhjálp til að vinna að framgangi þessara mála. Í mörg ár var Heyrnarhjálp eina félagið sem vann í okkar málaflokki og gerði það í marga áratugi m.a. með innflutningi og sölu heyrnartækja.

Á þessum rúmlega áttatíu árum hafa margir lagt hönd á plóginn og komið að rekstri félagsins. Sagan hefur lengst af verið samtengd stjórnvöldum þar sem fljótlega fékkst styrkur til niðurgreiðslna á tækjakaupum fyrir almenning og svo samningur að norrænni fyrirmynd nokkru síðar sem er enn við lýði.

Þegar Heyrnar- og talméinastöð ríkisins var stofnuð 1979

gaf félagið eftir einkaleyfi sitt til innflutnings heyrnartækja gegn vilyrði um styrk til að reka félagið á félagslegum grunni þar sem allar tekjur fóru með tækjasölu til ríkisins. Í núverandi starfi er áhersla lögð á margvíslega fræðslu sem og almenna aðstoð við félagsmenn sem og aðra sem til okkar leita.

Þrátt fyrir ötult starf gegnum tíðina er að okkar mati ekki nægilega vel búið að þeirri stofnun í dag. Það vantar bæði fjármagn og húsnæði. Það er til skammar þar sem telja má, samkvæmt WHO Alþjóða heilbrigðisstofnuninni, að 16% hvernar þjóðar búi við einhver heyrnarmein og ætla má að þar fylgi aðstandendur líka sem þjást vegna þessa. Við gætum þannig verið að tala um 25-30% af þjóðinni sem þessi fötlun snertir að einu eða öðru leyti.

Það er undarlegt að ekki skuli vera meira gert þar sem margar og góðar lausnir eru í boði.

Fræðslufundur

Eins og áður hefur komið fram er það hluti af starfi Heyrnarhjálp að annast um fræðslu fyrir þá sem eiga við heyrnarskerðingu að stríða. Hluti af því starfi er að framkvæmdastjóri félagsins stendur fyrir nokkrum fundum á ári hverju víða um land. Undirritaður ákvað að slást með í för á einn slíkan fund en hann var haldinn á Hellu 14. október s.l. Það var Félag eldri borgara í Rangárvallasýslu sem stóð fyrir fundinum og fór hann fram í Safnaðarheimilinu á Hellu og hófst klukkan 13:30. Góð mæting var á fundinum sem hófst með því að formaður félagsins, Guðrún Aradóttir, setti fundinn og bauð gestina velkomna en þeir voru auk

okkar Kolbrúnar frá Heyrnarhjálp þeir Þórir Steingrímsson og séra Baldur Kristjánsson frá félaginu Heilaheill. Gaf hún síðan Kolbrúnu orðið. Kolbrún hóf erindi sitt með stuttri glærukynningu þar sem hún fór yfir tilurð og sögu Heyrnarhjálp. Að því loknu sagði hún frá helsu áhersluatriðum í starfi félagsins í dag sem væru m.a. barátta fyrir að stuðla að textun á öllu efni í sjónvarpi, barátta fyrir því að komið verði á fastmótaðri menntun fyrir rittúlka og barátta fyrir auknum stuðningi við þá sem þurfa á heyrnartækjum að halda.

Þessu næst vakti Kolbrún athygli á því hvesu stór hluti landsmanna og í reynd alls mannfólks ættu við heyrnarskerðingu og tengdar meinsemdir að glíma. Þótt ekki séu til nákvæm gögn um þetta þá er það almennt álitíð að um sé að ræða ca. 13–16% íbúa en það þýðir að hér á landi séu það um fimmtíu þúsund manns. Alþekkt er að eftir því sem fólk eldist þá versnar heyrnin. Heyrnarhjálp leggur áherslu á að koma þeim skilaboðum á framfæri að almennt bíði fólk allt of lengi með að fá sér heyrnartæki þegar heyrnin dofna og oft með þeim afleiðingum að fólk heldur sig til hlés í samskiptum því það á erfitt með að fylgjast með því

Guðrún Aradóttir, formaður Félags eldri borgara í Rangárvallasýslu.

fróðleg og einnig skemmtileg því Baldur sagði á mjög spaugilegan hátt frá reynslu sinni er hann fékk slag fyrir sex árum. Þórir kynnti nýtt app sem nú væri aðgengilegt fyrir iPhone snjallsíma en með þessu appi geta menn tilkynnt beint í neyðarlínuna ef þeir telja að þeir séu að fá slag. Verið er að vinna að því að gera appið aðgengilegt fyrir aðrar símategundir.

Félag eldri borgara í Rangárvallasýslu fær hér miklar þakkir fyrir góðan fund og góðar móttökur.

Sr. Baldur Kristjánsson frá Heilaheill.

Þórir Steingrímsson frá Heilaheill.

sem fram fer. Kolbrún lauk fyrirlestri sínum á að ræða um heyrnartæki, kuðungsígræðslu o.fl. og að lokum svaraði hún fjölmörgum fyrirspurnum.

Helgi Hólm greip orðið á eftir Kolbrúnu og sagði lítilega frá áætluninni Máltækni fyrir íslensku sem mun standa yfir árin 2018–2021. Taldi hann að fljótlega færi að sjást árangur af því starfi sem miðaði að því að styrkja stöðu íslenskunnar í hinum stafræna heimi. Hvatti hann fólk til að gefa þessu gaum og fylgjast með framvindunni.

Þá var komið að þeim Þóri og Baldri frá Heilaheill að kynna það félag, tilgang þess og starfsemi. Þeir sem taka þátt í því starfi er eingöngu fólk sem hefur fengið heilablóðfall eða slag eins og Þórir sagði að væri sú skilgreining sem félagsmenn notuðu. Voru erindi þeirra beggja mjög

Hildur Heimisdóttir kennari.

Kennsla heyrnarskertra

Hlíðaskóli í Reykjavík er heildstæður grunnskóli þar sem starfrækt er táknmálssvið og því hefur orðið til mikil sérhæfing í skólanum í kennslu heyrnarskertra og heyrnarlausra barna segir Hildur Heimisdóttir kennari í viðtali.

Það má ljóst vera að markviss kennsla heyrnarlausra og heyrnarskertra barna er gríðarlega mikilvæg og ræður miklu um það hvernig þeim farnast síðar á lífsleiðinni. Við hjá Heyrnarhjálp höfðum áhuga að kynnst því hvernig kennslunni er háttað í dag og því var leitað í smíðju Hildar Heimisdóttur kennara við Hlíðaskóla í Reykjavík en sá skóli hefur sérhæft sig á þessu sviði síðustu tvo áratugina eða allt síðan Vesturhlíðaskóli sameinaðist Hlíðaskóla haustið 2002. Hildur hefur í mörg ár starfað sem kennari á táknmálssviði einkum sem umsjónarkennari í bekkjum þar sem sitja meðal annarra nemendur sem skráðir eru á táknmálssviði einnig hefur hún haldið fyrirlestra í Háskóla Íslands um kennslu í skóla margbreytileikans með dæmum um útfærslur fyrir nemendur með heyrnarskerðingu.

Hildur hefur kennt við Hlíðaskóla síðan 2005 og hafði þar áður kennt við Grunnskóla Ísafjarðar, á Hnífsdal og í Vesturbæjarskóla. Hún er menntuð sem grunnskólakennari og BA í táknmálssfræðum. Hennar staða í skólanum byggist á starfi táknmálssviðs Hlíðaskóla þó hún starfi sem umsjónarkennari í almennum bekk. Aðeins lítill hluti nemenda skólans tilheyra táknmálssviði en flestir þeir nemendur búa við einhvers konar heyrnar-

skerðingu. Á táknmálssviðinu voru á síðasta ári 13 nemendur en heildarfjöldi nemenda skólans var 480. Í skólanum eru fleiri sérkennsluúrræði t.d. lesver þar sem allir nemendur skólans geta fengið aðstoð en þar er lögð áhersla á snemmtæka íhlutun. Þar er einnig námsver þar sem þörfum þeirra nemenda sem þurfa mjög mikinn stuðning er sinnt. Annars lagði Hildur áherslu á að það gildi hið sama við kennslu heyrnarlausra og heyrnarskertra nemenda og allra annarra barna að ávallt væri í gangi markviss kennsla þannig að dýrmætur tími nemendanna nýttist þeim alltaf sem best óháð sérstöðu þeirra. Einnig lagði hún áherslu á að úti í samfélaginu væru frábærar stofnanir og fólk með sérþekkingu sem gott væri að leita til og nefndi þar sérstaklega Heyrnar- og talmeinstöð Íslands og Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarskertra, Félag heyrnarlausra og Þjónustu- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og daufblinda þegar um sjónskert eða daufblind börn er að ræða.

Hildur lýsti því næst dæmum um kennsluúrræði sem beitt er. Fyrst er að geta þess að Hlíðaskóli er heildstæður skóli og kennsla í hverjum bekk miðast við að allir fái kennslu og viðfangsefni við sitt hæfi. Það þýðir að huga þarf að möguleikum og þörfum hvers nemanda. Þegar nemendur af táknmálssviði eru í bekknum þá eru oft tveir fullorðnir í stofunni og annar þeirra táknmálstalandi, stundum eru það táknmálstúlkar, stundum táknmálstalandi kennarar, þroskaþjálfari eða stuðningsfulltrúar. Kennslan fer síðan alfarið eftir því hvernig hópurinn er

*Ágætur tæknibúnaður
auðvelda kennara kennsluna.
Hljóðvist í kennslustofunni er
verulega bætt með því að setja
tennisbolta undir stólfæturna.
Snjöll hugmynd!*

samsettur og hvernig staða nemendanna er bæði í táknmáli og íslensku. Reynslan sýnir að nemendahóparnir aðlagast tiltölulega hratt að þessum kennsluháttum. Það hefur einnig sýnt sig að með tímanum hafa samskipti aukist milli nemenda á táknmálssviðinu og annarra nemenda og eflaust hefur það hjálpað til að allir nemendur upp í sjöunda bekk fá táknmálsskennslu í skólanum.

Það var mjög áhugavert að heyra Hildi segja frá þeim aðstæðum sem nemendum eru skapaðar í kennslustofum skólans. Gríðarleg áhersla er lögð á að skapa eins góða hljóðvist og mögulegt er, t.d. eru hljóðdeyfandi gluggatöld í kennslustofum og stólar hvíla á tennisboltum sem koma algjörlega í veg fyrir hávaða þegar færa þarf til stóla og borð. Frábær hugmynd sem kæmi sér jafn vel víðar! Í öllum heimastofum barna á táknmálssviði er öflugt hljóðkerfi og snjalltöflur sem eru beintengdar við tölvu kennara. Kennarar leggja mikla áherslu á að fræða nemendur um vinnufrið, hvað það er og hvernig hægt sé að skapa hann. Einnig eru nemendur fræddir um hljóðumhverfi. Hvað það er sem skapar truflun og til hvers sé verið að bæta hljóðvistina. Nemendur komast þá að því að gott hljóðumhverfi er jákvætt fyrir alla í bekknum en ekki bara þá sem heyra illa eða ekkert.

Eins og áður hefur komið fram býr Hildur yfir mikilli reynslu á sínu sviði og því báðum við hana að lýsa hvernig dæmigerð vel lukkuð kennslustund í tvítyngdu umhverfi gæti farið fram.

Í upphafi kennslustundar fá nemendur upplýsingar um það sem fram skal fara í kennslustundinni og jafnvel kennslu um nýtt efni. Á meðan á þessum þætti stendur notar kennari hljóðkerfið og talar í hljóðnema svo bestu

hljóðskilyrði sem í boði eru hverju sinni séu nýtt til fullnustu. Táknmálstúlkur er til staðar og færir það sem fram fer jafnóðum á táknmál. Ef ný hugtök eða efni eru kynnt til sögunnar eru þau studd með ríkulegu myndmáli og ný hugtök kennd bæði á táknmáli og íslensku.

Þegar vinna nemenda hefst er hljóðkerfið lagt til hliðar. Þá er áhersla á vinnufrið og að spjall fari fram í lágum hljóðum eða á táknmáli. Kennari á samskipti við nemendur, maður á mann, og þá á táknmáli eða íslensku eftir því sem við á.

Þegar komið er að frágangi eru fyrirmæli gjarnan bara skráð eða sýnd á töflu svo ekki þurfi að eyða orku nemendanna í að hlusta á skilaboð um að nú eigi að ganga frá og fara út og þannig er einnig tryggt að fyrirmæli sem gætu glatast í lok kennslustundar, t.d. um það sem gerast á í þeirri næstu, komist til allra nemenda.

SORPA
ÁRANGUR Í UMHERFISMÁLUM

Hver er staðan í dag?

Í síðasta tölublaði birtist grein sem ber heitið **Máltækni – talgreinir – þróun í náinni framtíð**. Þar var sagt frá metnaðarfullri áætlun sem miðar að því að tryggja að hægt verði að nota íslensku í samskiptum við tæki í hinum stafræna heimi. Nú að ári liðnu er forvitnilegt að komast að því hver staðan er í dag í þessu áhugaverðu máli og ekki síst vegna þess að hér er um verkefni að ræða sem getur skapað mikla möguleika fyrir heyrnar-skerta.

Áður en lengra er haldið er áhugavert að komast að því hverjir eru að vinna að áætluninni. Eins og áður hefur komið fram var samið við sjálfseignastofnunina Almennaróm um að sjá um að vera miðstöð máltækniáætlunar og sjá um framkvæmd hennar og framkvæmdastjóri Almennaróms, Jóhanna Vigdís Guðmundsdóttir, hefur leitt þann undirbúning sem unnið hefur verið að á þessu ári. Nú fyrir skömmu samdi síðan Almennarómur við samstarfshópinn SÍM um vinnu við þau verkefni sem framundan eru. Í SÍM eru níu fyrirtæki og stofnanir með sérþekkingu á sviði málvísinda og máltækni. Aðilar að SÍM eru Háskóli Íslands, Háskólinn í Reykjavík, Stofnun

Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, Blindrafélagið, Ríkisútvarpið, Creditinfo Fjölmiðlavaktin ehf., Grammatek ehf., Miðeind ehf. og Tiro ehf. Samningurinn, sem er til eins árs, tekur til fyrsta áfanga máltækniáætlunar þar sem megináhersla er lögð á söfnun og vinnslu gagna. Aðrir hlutar samningsins taka til smíði stoðtóla fyrir máltækni, vélrænna þýðinga, málrýni, smíði talgreinis og smíði talgervils. Hugbúnaður, sem verður þróaður sem hluti verkefnisins, verður aðgengilegur með opnum leyfum. Gögn sem verða aðgengileg sem hluti verkefnisins verða einnig háð opnum leyfum, eins og framast er unnt. Í samningnum er tekið fram að SÍM muni leggja áherslu á frekara samstarf við atvinnulíf og rannsakendur á sviði máltækni bæði á Íslandi sem og á alþjóðavettvangi og er það gert í því skyni að hraða þróun máltæknilausna fyrir íslensku. Greiðslur fyrir rannsóknir og þróun á samningstímabilinu munu nema 383 milljónum króna. Verkefnastjóri þessa verkefnis hjá SÍM er Anna Björk Nikulásdóttir hjá Grammateki. Við hjá Heyrnarhjálp munum fylgjast með þróun þessa verkefnis af miklum áhuga.

Mikil gleði ríkti við undirskrift samningsins um fyrstu verkefnin. Anna Björk Nikulásdóttir frá Grammatek ehf., Guðrún Nordal, forstöðumaður Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, Eydís Huld Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri Tíró ehf., Jón Atli Benediktsson, rektor Háskóla Íslands, og Jóhanna Vigdís Guðmundsdóttir, framkvæmdastjóri Almennaróms – Miðstöðvar um máltækni.

Söfnun radda

Í anda þess að frumverkefni þess starfs sem getið er hér að ofan er söfnun og vinnsla gagna þá hefur Almennarómur hleypt af stokkunum merkilegu verkefni er nefnist **Samrómur** og er söfnun radda Íslendinga. Er almenningur hvattur til að leggja til raddir sínar til aðstoðar við gerð hugbúnaðar þannig að tæki og tölvur geti skilið íslensku. Fer þetta þannig fram að farið er inn á vefsvæðið samromur.is og þar getur hver sem er lesið inn fyrirfram ákveðinn texta. Við opnun vefsvæðisins sagði Lilja Alfreðsdóttir mennta- og menningarmálaráðherra eftirfarandi: „Við viljum að tungumálið okkar lifi og það þarf að lifa í hinum stafræna heimi. Þetta verkefni sem stjórnvöld eru búin að fjármagna er til þess að tryggja að við getum talað við tækin okkar á íslensku og tækin svari til baka á íslensku.“ Guðni Th. Jóhannesson forseti og Vigdís Finnbogadóttir fyrrverandi forseti eru verndarar Almennaróms og voru þau fyrst til að leggja raddir sínar til verkefnisins, með því að lesa ljóðið um íslenskuna eftir Þórarinn Eldjárn inn í gagnagrunninn samromur.is.

**Jóhanna Vigdís
ritaði nýlega
eftirfarandi pistil um
þetta verkefni í
tímaritið Mannlíf og
hefur hún góðfúslega
gefið leyfi fyrir
birtingu hans hér.
Pistilinn ber nafnið
**Samrómur –
Samstarfsverkefni
þjóðar.****

Raddstýring tölva og snjalltækja er komin til að vera, enda er talað mál eðlilegasti samskiptamáti mannsins. Sá böggull fylgir hins vegar skammrifi að ekki er hægt, enn sem komið er, að eiga samskipti við tölvur og tæki með því að tala íslensku. Samskipti við og í gegnum tæki skipa æ stærri sess í daglegu lífi okkar, en þau samskipti fara fram á erlendum málum. Ef tungumál er ekki notað á svo stórum sviðum daglegs lífs deyr það stafrænum dauða.

Í málækni mætast tölvutækni og tungumál í þeim hagnýta tilgangi að þróa kerfi sem geta unnið með og skilið náttúruleg tungumál. Málækniáætlun fyrir íslensku hefur meðal annars það markmið að þróa talgreini, talgervil, vélrænar þýðingar og sjálfvirkar villuleiðréttingar fyrir íslensku.

Talgreinir er forrit sem getur túlkað eðlilegt tal á íslensku en það geta fyrirtæki til að mynda hagnýtt í tölvukerfum bíla, við móttöku fyrirspruna viðskiptavina í sjálfvirkri spurningasvörum í þjónustuverum og til að veita þjónustu í heilbrigðiskerfinu. Talgervill mun aftur á móti geta lesið upp texta á íslensku, með skýrum auðskiljanlegum framburði og í eðlilegu tónfalli, og þannig vera meðal annars nýttur til að svara spurningum viðskiptavina

í þjónustuverum. Við vélrænar þýðingar eru tölvur notaðar til að þýða texta úr einu tungumáli yfir á annað, sem getur flýtt verulega fyrir störfum þýðenda, minnkað þýðingarkostnað og um leið styrkt stöðu lítils málsvæðis á borð við Ísland. Sjálfvirkar villuleiðréttingar munu síðan hjálpa verulega til við leiðréttingar á stafsetningu og mál-fari og geta þannig auðveldað til dæmis íslenskukennslu.

Talgreinir, talgervill, vélrænar þýðingar og sjálfvirkar villuleiðréttingar eru grunnur áframhaldandi nýsköpunar og þróunar í málækni á íslensku. Þessar kjarnalausnir verða gefnar út undir opnum leyfum, þannig að endurgjaldslaus hagnýting þeirra er heimil.

Fyrirtæki, stofnanir og einstaklingar geta því notað lausnirnar án þess að greiða fyrir. Þannig verður hverjum sem er heimilt að nýta talgreini, talgervil, vélrænar þýðingar og sjálfvirkar villuleiðréttingar í þróun hugbúnaðarlausna fyrir almennan markað.

Framtíð íslenskunnar er eitt stærsta samstarfsverkefni íslensku þjóðarinnar. Á vefsíðunni samromur.is getur fólk lesið inn nokkrar setningar og gefið sína rödd í þágu þróunar málækni fyrir íslensku. Þróun málækni fyrir íslensku er samstarfsverkefni fræðasamfélagsins, atvinnulífsins og íslensku þjóðarinnar og hefur það lokamarkmið að íslenskur almenningur geti notað móðurmálið í samskiptum við fyrirtæki og stofnanir, tölvur og tæki. Gefum íslenskunni nokkrar mínútur. Þannig sjáum við til þess að tungumálið eigi framhaldslíf í stafrænum heimi.

*Jóhanna Vigdís Guðmundsdóttir, framkvæmdastjóri
Almennaróms – Miðstöðvar um málækni.*

Hvenær?

Til að leggja áherslu á að það búa miklir möguleikar fyrir heyrnarskerta í Málækniáætlun 2018–2022 þá var eftirfarandi spurning lögð fyrir framkvæmdastjóra Almennaróms, Jóhönnu Vigdís Guðmundsdóttur:

Hvenær sérðu fyrir þér að nægilega góður hugbúnaður sem nái yfir að skila töluðu máli jafnóðum sem góðum íslenskum texta verði tilbúinn. Hér er ég fyrst og fremst að hugsa um beinar útsendingar í sjónvarpi sem og í öðrum miðlum. Heyrnarhjálp hefur um langa hríð barist fyrir því að textun verði almenn regla frekar en undantekning.

Markmið málækniáætlunar er að nothæfar Mafurðir, vörur á borð við hugbúnað þann sem þú lýsir, verði tilbúnað eftir fjögur til fimm ár. Það er metnaðarfullt markmið en við eigum að leyfa okkur að vera metnaðarfull, rannsóknar- og þróunaraðilar sem standa að framkvæmdinni eru öflug og tækninni fleygir hratt fram. Ég er því bjartsýn sagði Jóhanna Vigdís.

Ársfundur NHS

Norðurlöndin eru um margt lík en einnig er margt ólíkt milli þeirra. Þótt öll löndin búi að velferðarkerfi að norrænni fyrirmynd þá er oft töluverður munur á því hvernig stuðningur og þjónusta í einstökum málaflokkum er útfærður. Fyrir Heyrnarhjálp hefur þátttaka í norrænu samstarfi skipt miklu máli en þar höfum við haft möguleika til að víkka sjóndeildarhringinn, sækja þekkingu og stuðning í einstökum verkefnum, sameina kraftana í samvinnu við Norðurlandaráð og síðast en ekki síst að stofna til ómetanlegra persónulegra tengsla við félaga okkar á hinum Norðurlöndunum.

Samstarfsvettvangur félaga heyrnarskertra á Norðurlöndum, það er á Íslandi, í Færeyjum, Noregi, Danmörku, Svíþjóð og Finnlandi ber heitið NHS sem stendur fyrir „Nordens Hörselskadades Samarbetskommitté“. Skrifstofa NHS er hýst til skiptis hjá stóru löndunum fjórum en nú sem stendur eru norsku samtökin við stjórnvölinn og þegar þau láta hann af hendi taka dönsku samtökin við.

Til að tryggja virkni samstarfsins stendur NHS fyrir þremur árlegum fundum og ber þar hæst ársfund og þemadaga sem haldnir eru á haustin og standa í þrjá daga. Ársfundi og þemadögum er skipt í hefðbundin aðalfundarstörf, sem taka einn dag, og þemadaga þar sem sjónum er beint að fyrirfram ákveðnu málefni og fengnir bæði fyrirlesarar til að fjalla um efnið og farið í vettvangsferðir sem tengjast því beint eða óbeint.

Ársfundur og þemadagar 2019 voru að þessu sinni haldnir í Kaupmannahöfn þar sem þema daganna var „Áskoranir í daglegu lífi“ í nokkuð víðum skilningi. Þegar kom að fyrirlesurum voru málefni áberandi tengd endurhæfingu en óhætt er að segja að endurhæfing hafi í gegnum tíðina verið almennt vanræktur þáttur á Norðurlöndunum. Í seinni tíð hefur mikilvægi endurhæfingar þó orðið fleirum ljós og bæði í Danmörku og Noregi hefur verið hrundið af stað viðamiklum verkefnum á þessu sviði.

Í Danmörku gengur langstærsta verkefnið undir nafninu BEAR (BEtter heAring Rehabilitation) en markmiðið er að tryggja eftir föngum bestu mögulegu hjálparkæti, stillingu og eftirfylgni fyrir heyrnarskerta. Þetta er m.a. gert með skipulagningu verkferla, staðlaðra greininga, bætts aðgangs að meðferðaraðilum og áherslu á aðferðir sem hafa verið sannreyndar með vísindalegum hætti.

Verkefninu er skipt í 4 áfanga þar sem fyrsti áfanginn felst í að kortleggja stöðu mála, í öðrum áfanga eru nýjar aðferðir innleiddar og sannreyndar í takmörkuðu umfangi, í þriðja eru aðferðirnar innleiddar almennt með áherslu á skipulegt árangursmat og endurbætur og í fjórða áfanga eru endurbættar aðferðir festar í sessi og niðurstöður kynntar bæði almennt og í fræðiheimi. Í dag er verkefnið statt í öðrum áfanga en það eru strax komnar fram skýrar vísbendingar um góðan árangur auk þess sem verkefnið hefur skilað mikið bættum skilningi á áskorunum og vandamálum heyrnarskertra og hversu mikið hægt er að bæta stöðu þeirra með hjálparkækjum og endurhæfingu.

Í Noregi hefur fengist afar góð reynsla af verkefninu „Behold Jobben“, eða haltu vinnunni, sem rekið er af miðstöð hinna norsku samtaka heyrnarskertra í Briskeby. Þjónusta Briskeby hefur m.a. verið í formi námskeiða og þjálfunar fyrir fólk á vinnumarkaði þar sem heyrnarskertir koma í nokkur skipti til Briskeby en þess á milli gefst tími til að nota og þjálf þáð sem fólk lærir. Þessi nálgun hefur meðal annars gert heyrnarskertum kleyft að nálgast upplýsingar og þjónustu sem er til staðar í kerfinu en er dreifð, samhengislaus og illa kynnt. Á námskeiðunum er byrjað á að fást við heyrnarskerðingu þátttakenda og auka skilning þeirra á bæði skerðingunni og afleiðingum hennar og byggja samhliða upp vilja og getu einstaklinganna til að finna lausnir. Því næst er fjallað um vinnu- markaðinn og réttindi og skyldur starfsfólks, meðal annars með það að markmiði að fólk skilji betur stöðu sína og möguleikana til að bæta hana. Að lokum er sjónum beint að framtíðinni og þátttakendur studdir til að skipuleggja og vinna að aðgerðum til að bæta stöðu sína, til dæmis með samtali við vinnuveitanda.

Mörg fleiri áhugaverð og spennandi verkefni og rannsóknir voru kynntar á þemadögunum og mætti þar til dæmis nefna stórt verkefni um bættu vinnslu upplýsinga og gæði í þjónustu við heyrnarskerta sem komið er vel af stað í Danmörku en of langt mál væri að fjalla um allt það efni í þessari grein. Áhugasamir geta hins vegar fundið frekari upplýsingar og samantekt um ársfund NHS og þemadaga á heimasíðu Heyrnarhjálp.

Hjörtur Jónsson.

Akureyrarbær

REYKJANESBÆR

Félag heyrnarlausra

– viðtal við Daða Hreinsson framkvæmdastjóra

Félag heyrnarlausra var stofnað 11. febrúara 1960 og verður því 60 ára á næsta ári. Okkur hér á fréttabréfinu þótti forvitnilegt að glugga lítið eitt í sögu félagsins og um leið fá fregnir af því starfi sem í dag fer þar fram. Með þetta hvort tveggja í huga leit undirritaður við á skrifstofu félagsins að Þverholti 14 í Reykjavík og hitti Daða Hreinsson framkvæmdastjóra að máli. Mun ég hér a eftir reyna að gera því nokkur skil hvað Félag heyrnarlausra hefur unnið þýðingarmikið starf gegnum tíðina og gerir enn í dag.

Pegar ég fór að spyrja Daða um sögu félagsins kom ég ekki að tómun kofanum. Daði kom til starfa árið 2008 og eitt af því fyrsta sem hann kom að var að undirbúa útgáfu á bók um sögu heyrnarlausra á Íslandi og var Reynir Berg Þorvaldsson sagnfræðingur ráðinn til að vinna verkið. Bókin spannar sögu heyrnarlausra allt frá miðöldum og fram á okkar daga og kom hún út árið 2010 í tengslum við fimmtíu ára afmæli Félags heyrnarlausra. Mikil og víðtæk rannsóknarvinna liggur að baki bókinni og var heimilda leitað víða og dvaldi höfundur m.a. í Kaupmannahöfn í því skyni. Þessi saga er skyldulesning fyrir alla sem vilja kynna sér þær margvíslegu aðstæður sem heyrnarlaust (og mállaust) fólk hefur búið við á Íslandi þann tíma sem bókin spannar. Að mínu mati er forvitnilegastur sá hluti bókarinnar sem fjallar um skólamál heyrnarlausra. Aftur á móti er í blaðinu nú fjallað um stöðu þeirra mála í dag í viðtali við Hildi Heimisdóttir kennara.

Félag heyrnarlausra á Íslandi var stofnað í Reykjavík 1960 og var stofnfundur félagsins haldinn í Málleysingjaskólanum í Stakkholti. Stofnfélagar voru alls þrjátíu og þrír talsins. Fyrstu stjórn félagsins skipuðu eftirtaldir: Guðmundur Björnsson formaður, Jón Ólafsson gjaldkeri, Markús Loftsson gjaldkeri og Hervör Guðmundsdóttir og Brandur Jónsson meðstjórnendur. Á fundinum voru samþykkt lög félagsins og segir þar í 2. grein að tilgangur félagsins sé að stuðla að auknum félagsskap þeirra sem mállitlir eða mállaussir eru vegna heyrnarleysis og vinna að hagsmunamálum þeirra.

Starf félagsins hin fyrstu ár snéri fyrst og fremst að félagsstarfi og voru spila- og skemmtikvöld títt haldin. Árið 1964 má segja að fyrst hafi borið á hagsmunabaráttu hjá félaginu en þá barðist félagið ötulega fyrir þeim breyt-

ingum á umferðarlögunum að fólk með skerta eða enga heyrn hlutu rétt til að afla sér ökuréttinda. Ljóst er að á þessum árum hefur orðið mikil vakning varðandi báráttumál heyrnardaufa og í september 1966 var m.a. stofnað Foreldra- og styrktarfélag heyrnardaufa sem setti sér metnaðarfull markmið við að styðja og styrkja heyrnardaufa. Athygli vekur að stofnendur þessa félags voru úr flestum sýslum og kaupstöðum landsins. Markmiðum félagsins skyldi náð á eftirfarandi hátt:

- Með því að halda uppi fræðslustarfsemi meðal foreldra heyrnardaufa barna og auka sem mest kynni þeirra á milli og samstarf í þágu heyrnardaufa.
- Með því að styðja og styrkja starfsemi Heyrnleysingjaskólans.
- Með því að aðstoða heyrnardaufa við val á lífsstarfi eða til framhaldsmenntunar.
- Með því að styrkja eða greiða fyrir heyrnardaufu fólki á hvern þann hátt annan sem unnt er.

Því er getið þessa félags hér að samstarf félaganna hefur verið náið gegnum tíðina. Innan Félags heyrnarlausra starfa svo ýmsir hópar og félög sem sinna sérstökum áhugamálum félagsmanna s.s. skákfélag, keilufélag og Íþróttafélag heyrnarlausra svo einhver séu nefnd. Töluverð starfsemi er í þessum félögum.

Starfið í dag

Pegar talið berst að starfi félagsins í dag er ljóst að það er bæði fjölbreytt og markvisst. Hjá félaginu starfa sjö starfsmenn í sex stöðugildum. Daði sagði að skipta mætti starfinu í þrjá hluta. Í fyrsta lagi væri það hagsmuna- og réttindabarátta, í öðru lagi væri það velferðarþjónusta og í þriðja lagi félagsmálin. Nú um stundir væri áhersla lögð á að þrýsta á Alþingi varðandi textun á öllu sjónvarpsefni og þar með talið beinar útsendingar s.s. fréttir, íþróttir ofl. Einnig væri barist fyrir að fá táknmálstúlkun á vinnustöðum. Það er gríðarlega mikilvægt að heyrnarlausir geti verið á almennum vinnumarkaði og það að eiga möguleika á að hafa aðgang að táknmálstúlkun þar hefði mikla þýðingu.

Legg áherslu á einstaklinginn

– segir Ásmundur Einar Daðason
félags- og barnamálaráðherra

Kolbrún Stefánsdóttir framkvæmdastjóri og Helgi Hólm ritstjóri áttu upp úr miðjum september s.l. fund með Ásmundi Einari Daðasyni félags- og barnamálaráðherra. Tilgangurinn með fundinum var tvíþættur, þ.e. að kynna fyrir ráðherra sögu og starf Heyrnarhjálpar og jafnframt að heyra viðhorf hans til málefna og stöðu heyrnarskertra. Er skemmst frá því að segja að fundurinn var hinn ánægjulegasti en með Ásmundi Einari mættu þær Sóley Ragnarsdóttir aðstoðarmaður ráðherra og Erna Kristín Blöndal skrifstofustjóri á skrifstofu barna- og fjölskyldumála.

Í upphafi fundarins sagði Kolbrún í stuttu máli frá aðdragandanum að stofnun Heyrnarhjálpar en félagið var stofnað í nóvember árið 1937 að frumkvæði fólks sem vildi vinna að málefnum heyrnarskertra. Fyrsti formaður var Steingrímur Arason kennari en árið 1942 tók við formenskunni Pétur P. J. Gunnarsson. Pétur hafði kynnst heyrnartækjum á ferðum erlendis og hafði félagið fljótlega forgöngu í að flytja inn og selja slík tæki og má segja að það hafi í raun verið bylting hvað málefni heyrnarskertra snertir. Félagið aflaði sér einkaleyfa hjá Otikon til sölu á tækjum. Félagsmenn fóru út um allt land til að hafa samband við fólk sem þurfti á tækjum að halda og var þá meðal annarra leitað til presta því þeir þekktu vel til aðstæðna sinna sóknarbarna. Starfsemin óx hratt og fjöldi félagsmanna einnig. Stór áfangi náðist þegar gerður var samningur við ríkið um að þeir sem þyrftu á heyrnartækjum að halda fengju nokkurn styrk við kaup á tækjum og var það fyrsta skrefið varðandi það baráttumál félagsins.

Árið 1978 verður síðan mikil breyting á starfsemi félagsins en þá var samþykkt á Alþingi að stofna Heyrnar- og talmeinastöð Íslands sem síðan tók til starfa árið 1979. Í kjölfarið var gerður samningur við Heyrnarhjálp um að HTÍ tæki yfir sölu á heyrnartækjum og alla þjónustu við þau og tæki yfir þau einkaleyfi er Heyrnarhjálp hafði en félagið héldi áram að sinna fræðslustarfi og félagslegri þjónustu við heyrnarskerta. Skuldbatt ríkið sig til að

styrkja félagið til að standa undir því starfi og er það svo enn í dag.

Að lokinni þessari upprifjun tóku við umræður þar sem m.a. var komið inn á að málefni þau er Heyrnarhjálp sinnir heyrir undir þrjú ráðuneyti, þ.e. félagsmálaráðuneytið, heilbrigðisráðuneytið og menntamálaráðuneytið. Ásmundur sagði frá því að það væri vinna í gangi sem miðaði að því að taka heildstæðara og sameiginlega á þeim málaflokkum sem þannig væri ástatt með. Erna orðaði það á athyglisverðan máta er hún sagði að þeirra vinna nú snerist um að hætta að láta einstaklingana passa í kassana í kerfinu heldur að láta kerfið grípa utan um einstaklinginn. Ásmundur lagði áherslu á að þessi hugmyndafræði sem félagsmálaráðuneytið væri að vinna með snéri að öllum þjónustuhópum og nefndi sérstaklega börn, eldra fólk sem og hinn stóra hóp heyrnarskertra. Í samræmi við þessa stefnu stóð einmitt fyrir dyrum ráðstefnan „Breytingar í þágu barna“ en hún var haldin í Hörpu 2. október sl. og er samvinnuverkefni ráðuneytisins og Landssambands ungmennafélaga með aðkomu annarra ráðuneyta, Sambands sveitarfélaga, fjölda félagsamtaka og fagfólks á ýmsum sviðum og síðast en ekki síst fjölda barna og ungmenna. Eitt af meginviðfangsefnum er þjónusta þvert á kerfi en einnig forvarnir og snemmtæk íhlutun þegar vandi steðjar að.

Lokaorð Ásmundar Einars á fundinum voru eftirfarandi:

„Einstaklingar sem þurfa á þjónustu að halda eiga ekki að þurfa að reka sig á veggi vegna þess að hin ólíku kerfi sem þjónustuna veita tali ekki nægjanlega vel saman. Við viljum ekki að fólk þurfi að ganga inn í vöndundarhús þegar vandi steðjar að heldur að kerfið mæti fólki og taki utan um það á viðeigandi hátt. Umfangsmikil vinna fer nú fram í félagsmálaráðuneytinu er varðar málefni barna sem miðar að því að skýra ábyrgðarsvið hvers og eins og fella niður múra milli kerfa. Vonir standa til þess að hægt sé að nýta þá vinnu á sem flestum sviðum, þar á meðal fyrir þann hóp fólks sem glímir við heyrnarskerðingu.“

Sérstök áhersla lögð á framúrskarandi hljóðvist í golfvallarhúsinu á Akranesi

Við hér hjá Heyrnarhjálp höfum haft augun opin fyrir því að fá fréttir af húsbyggingum þar sem hljóðvist er í hávegum höfð. Þar sem okkur bárust fréttir um slíka byggingu á Akranesi fórum við á stúfana og kynntum okkur málið. Umrædd bygging er risin hjá Golfklúbbsinu Leyni og fengum við Guðmund Sigvaldason framkvæmdastjóra golfklúbbsins til að segja frá byggingunni og fer frásögn hans hér á eftir.

Framkvæmdir við nýja Frístundamiðstöð við Garðavöll á Akranesi hófust í janúar 2018 og lauk 14 mánuðum síðar eða í apríl 2019 þegar húsið var tekið í notkun að fullu. Um er að ræða 1000m² fjölnota Frístundamiðstöð hugsaða fyrir félagsstarf Golfklúbbsins Leynis og gesti golfvallarins sem og aðra afþreyingu. Húsið skiptist í 700m³ jarðhæð sem hýsir skrifstofu og afgreiðslu Leynis ásamt veitingasal, eldhúsi og tilheyrandi rýmum og 300m² kjallara sem hýsir inniæfingaraðstöðu fyrir kylfinga, inntaksrými og bílageymslu.

Húsið er hannað af Halldóri Stefánssyni byggingar-

tæknifræðingi og framkvæmdastjóra Trésmiðjunnar Akurs á Akranesi. Verkfræðivinna var á höndum Mannvits sem hafði umsjón með hönnunarstjórn, grundun, loftræsihönnun, raflagna- og lýsingahönnun og ráðgjöf við hljóðvist. Alhönnun sá um byggingarteikningar og lagnahönnun. Byggingarstjóri var Sigurjón Skúlason trésmíðameistari og eigandi Sjamma á Akranesi. Verkefnastjórn var á höndum Guðmundar Sigvaldasonar framkvæmdastjóra Leynis og framkvæmdanefnd skipuðu auk Guðmundar, Alfreð Þór Alfreðsson rekstrarstjóri fasteigna Akraneskaupstaðar og Lárus Ársælsson útibússtjóri og verkfræðingur hjá Mannviti.

Burðarvirki hússins er byggt úr forsteyptum einingum frá BM Vallá og þakvirkið er límtrésbitar og yleiningar frá Límtré Vírnet.

Mikið var lagt upp úr hljóðvist við hönnun og tekið tillit til þess að um fjölnotahús yrði að ræða með margskonar notkun og viðburðum fyrir alla aldurshópa. Gunnar Birnir Jónsson hljóðverkfræðingur og ráðgjafi hjá

Mannviti var verkefnastjórn og hönnunarteymi innan handar þegar kom að til-lögum og efnisvali sem og uppsetningu.

Loftaefni eru í megin atr-iðum tvennskónar þ.e. í anddyri, skrifstofu- og afgreiðsluhlutanum, eldhúsi og stoðrýmum er niðurtekið reitað loft 60x60 frá P. Þorgrímssyni og í þeim rýmum sem eru með hærri og meiri lofthæð s.s. miðjugangi í gegnum húsið og veislusal er Clipso dúkur frá Enso. Samhliða notkun á Clipso dúknum er notuð pressuð steinull sem ísog fyrir ofan dúkinn sem er sígataður örsmáum götum svo hljóðið berst þar í gegn og endar í steinullinni. Gólfefni eru í bland steinflísar frá Álfaborg og parket frá Agli Árnasyni. Ekki má gleyma lýsingarhönnun og vali á ljósabúnaði en samspil þessara hluta ásamt loftaefni og gólfefni tókst afar vel.

Mikið af stórum viðburðum með miklum fjölda gesta hafa farið fram allt frá opnun hússins í apríl til dagsins í dag og má þar nefna brúðkaup, erfidrykkjur, árgangsmót, árshátíðir og tónleika og þykir almennt vel hafa tekist til

með framkvæmdina og hafa gestir hússins lofað hljóðvistina sem er þétt og enginn glymur. Hið sama á við um skrifstofu- og afgreiðsluhlutann en þar er einstaklega góð hljóðvist og gott að vinna.

Á meðfylgjandi myndum má sjá veislusal þar sem Clipso dúkur var notaður, fundarherbergi þar sem niðurtekið reitað loft var notað og myndir af sjálfu húsinu við inngang og séð frá golfvelli.

Stenfumótun fyrir tímabilið 2020–2025

Þann 8. nóvember s.l. var haldinn stenfumótunardagur á vegum stjórnar Heyrnarhjálp. Eins og áður hefur komið fram hefur að undanfögnu verið unnið að mótun stefnu fyrir félagið og var Sigríður Fossberg Thorlacius ráðin tímabundið til félagsins til að halda utan um þá vinnu. Hefur hún að undanfögnu safnað gögnum frá systurfélögum á Norðurlöndum ásamt því að rýna í núverandi stefnu félagsins sjálfs. Stenfumótunardagurinn var haldinn í Kríunesi við Elliðavatn og var Ragnheiður Dögg Agnarsdóttir frá Heilsufélaginu fengin til að skipuleggja og stýra vinnu dagsins en hún býr yfir mikilli reynsu á því sviði. Verkefni dagsins laut að því að ræða í hópum þau fjölmörgu atriði sem dregin hafa verið fram í undirbúningnum.

Hóparnir skiluðu síðan niðurstöðum, bæði með því að segja frá því helsta sem fram kemur í umræðum og einnig að nokkru leyti skriflega en þá fyrst og fremst í formi stikkorða sem safnað verður saman til frekari úrvinnslu. Sigríður mun síðan vinna úr öllu framkomnu efni og leggja tillögur fyrir stjórnina síðar í vetur.

Þátttakendur voru Hjörtur Jónsson, Ingólfur Már Magnússon, Kolbrún Stefánsdóttir, Kristín Margrét Bjarnadóttir, Magnea Bjartmarz, Sigríður Fossberg Thorlacius, Sigrún Magnúsdóttir, Stefán Benediktsson, Ragn-

Sigríður Fossberg og Ragnheiður Dögg.

heiður Dögg Agnarsdóttir, Sigurjón Einarsson, Andrea Guðnadóttir og Bryndís Snæbjörnsdóttir.

Áður en sjálf vinnan hófst kom góður gestur fram á sjónarsviðið og var það Ólafur Páll Jónsson prófessor við Háskóla Íslands og flutti hann fyrirlestur sem hann nefndi **Skerðing, fötlun og réttlæti**. Var þar um mjög áhugavert

Aftari röð frá vinstri: Þórný Björk Jakobsdóttir rittúlkur, Sigurjón Einarsson, Ingólfur Már Magnússon varaformaður, Kristín Margrét Bjarnadóttir varamaður í stjórn Magnea Bjartmarz, Bryndís Snæbjörnsdóttir, Hjörtur Jónsson formaður og Ragnheiður Agnarsdóttir (stofnandi Heilsufélagsins) sem hafði umsjón með framkvæmd fundarins. Neðri röð frá vinstri: Sigrún Magnúsdóttir stjórnarmaður, Sigríður Fossberg Thorlacius verkefnastjóri, Stefán Benediktsson stjórnarmaður, Andrea Guðnadóttir og Kolbrún Stefánsdóttir framkvæmdastjóri Heyrnarhjálp. Myndina tók Helgi Hólm stjórnarmaður og ritstjóri.

efni að ræða sem hitti beint í mark vegna vinnunnar framundan. Megininntak fyrirlestursins voru þau sjónarmið sem hafa bæri í huga þegar verið væri að meta stöðu fatlaðra í samfélaginu og þá þjónustu sem þeir þurfa á að halda. Brot úr erindi Ólafs Páls má sjá á næstu síðum.

Að erindi Ólafs loknu tók Ragnheiður við stjórninni og lagði fram dagskrá dagsins og leit hún út sem hér segir:

FYRRI HLUTI

Menntamál

- Hvernig tryggjum við best jafnt aðgengi að menntun?
- Hvernig tryggjum við að menntun þeirra sem eru heyrnarskerktir nýtist einstaklingum og samfélaginu?
- Heilbrigðismál
- Hvernig tryggjum við þekkingu heilbrigðisstarfsfólks á heyrnarskerðingu?
- Hverjar eru helstu áskoranir heyrnarskertra þegar kemur að heilbrigðismálum?

Félagsstörf

- Hvernig getum við unnið að því að auka blut þeirra í félagsmálum sem búa við heyrnarskerðingu?
- Hverjar eru helstu hindranir og hvernig ryðjum við þeim úr vegi?

SEINNI HLUTI

Atvinnumál

- Hvernig tryggjum við aðgengi að vinnumarkaði?
- Hvernig tryggjum við jöfn tækifæri til starfsþjálfunnar?

Forvarnir

- Til hvaða bópa þarf að ná?
- Með hvers kyns fræðslu?
- Á hvaða miðlaformi?

Öldrun

- Hvernig tryggjum við að aldraðir sem búa við heyrnarskerðingu einangrist ekki?
- Hvernig tryggjum við að aldraðir þekki þá þjónustu og stöðtæki sem þeim standa til boða?

Úrlausnarefni

- Hver er staðan í dag í málaflokkunum?
- Hvað er vel gert?
- Hvað má betur fara?
- Hvernig viljum við sjá stöðuna eftir 5 ár, 10 ár eða 15 ár?
- Hvaða verkefni eru brýnust svo hægt sé að láta framtíðarsýnina verða að veruleika?
- Á hvers ábyrgð er að vinna að þeim verkefnum?
- Hvað getur Heyrmarbjálpi gert til að tryggja að framtíðarsýnin verði að veruleika?

Þrír lykilþættir hvers málaflokks

Aðgengi

- Við viljum tryggja að aðgengi sé gott og taki mið af þörfum og aðstæðum fólks með heyrnarskerðingu.

Þjónusta

- Við viljum að þjónusta sé fagleg og á einstaklingsgrundvelli.

Viðhorf

- Við viljum breiða út þekkingu á heyrnarskerðingu, stuðla að jákvæðum viðhorfum og vinna gegn fordómum.

Kveikjur

- Hvaða reynslu hefur þú sem þú vilt forða öðrum frá því að upplifa?
- Hvaða upplifun hefur verið jákvæð fyrir þig? Getur þú lýst henni?
- Hvernig sérðu fyrir þér slíkar aðstæður eftir fimm ár? Hvað með 10 ár eða 20 ár?
- Hvernig liti draumaframtíð þín út í þessum málum?
- Hver eru brýnustu verkefni til að tryggja að sú framtíð verði að veruleika?

Umræður í hópunum gengu vel og margt gagnlegt kom fram í samantekt hópstjóra milli umræða. Verður spennandi að fylgjast með niðurstöðum Sigríðar þegar hennar yfirferð lýkur. Rannveig stýrði vinnunni af röggsemi og þegar dagskráin var á enda nutu þátttakendur þess að setjast niður og spjalla saman um stund áður en menn héldu heimleiðis að afloknu góðu dagsverki.

Skerðing, fötlun og réttlæti

1. Skerðing og fötlun

Í bók sem ber titilinn *Inequality reexamined* segir indverski hagfræðingurinn og heimspekingurinn Amartya Sen að áhugi okkar á jöfnuði stafi af því hvað fólk sé í raun ójafnt og ólíkt í stóru og smáu. Þótt hver manneskja sé vissulega lík hverri annarri, raunar svo lík að yfirleitt eigum við ekki í miklum vandræðum með að skilja hvert annað, þá er fólk líka ólíkt að líkamlegri og andlegri getu, hefur ólík áhugamál, býr við ólíkar félagslegar aðstæður, hefur ólíka sýn á hvað sé gott líf, og þannig mætti halda áfram. Andspænis þessum breytileika vakna því ýmsar spurningar, t.d. spurningin:

Hvaða máli skiptir breytileiki meðal fólks fyrir réttlæti í samfélaginu?

Svörin við þessari spurningu eru ólík eftir því hvaða kenning um réttlæti er lögð til grundvallar en velta líka á hugmyndum fólks um hvers vegna breytileiki hefur áhrif á tækifæri fólks og hvar ábyrgðin liggja á að bregðast við. Þannig er mjög mismunandi hvort litið sé á stuðning við fatlað fólk sem hjálp eða greiðasemi, annars vegar, eða sem réttlætismál og grundvallaratriði í sómasamlega réttlátu samfélagi, hins vegar.

Hugum fyrst að sjálfri hugmyndinni um breytileika, einkum því hvernig breytileiki er ýmist afleiðing af félagslegu samhengi eða óháður því. Í bókinni *Á flótta frá mennskunni* (e. *Hiding from Humanity*) segir bandaríski heimspekingurinn Martha Nussbaum á einum stað:

Fyrsta atriðið sem ber að nefna í þessu samhengi er vel þekkt en samt virðist þurfa að endurtaka það, þar sem svo algengt er að heyra röksemdafærslur sem horfa framhjá því. Þetta er að hömlun (e. *handicap*) er ekki til staðar sem „náttúrulegt“ ástand, ef það merkir að hún sé óháð mannlegum athöfnum. Við getum sagt að skerðing (e. *impairment*) á tilteknu sviði eða sviðum mannlegrar getu sé til staðar án þess að fólk komi þar við sögu, en hún verður einungis að fötlun þegar samfélagið bregst við henni á tiltekinn hátt. Manneskjur eru almennt fatlaðar (e. *disabled*): dauðlegar, sjónðaprar, með léleg hné,

hörmulegt bak og háls, stutt minni, og svo framvegis. (Nussbaum, 2004, bls. 306)

Það sem Nussbaum bendir á hér er vitaskuld mjög vel þekkt en um leið er oft horft framhjá því: fötlun er ekki bara náttúrulegt ástand heldur verður hún til í samspili líkamlegrar og andlegrar getu, annars vegar, og samfélagslegra kringumstæðna, hins vegar. Og þessar samfélagslegu kringumstæður eru samspil efnislegra aðstæðna (þröskuldar, tröppur, áhersla á lesmál í umhverfinu, o.fl.), stofnana samfélagsins, þ.m.t. hvernig réttindi og skyldur eru skilgreind, og viðhorfa almennings, þ.m.t. hinna fötl-uðu sjálfra. Hinar samfélagslegu kringumstæður geta jafn-vel birst og verið njörvaðar niður í það hvernig við notum tungumálið.

Mér virðist gagnlegt að byrja umræðuna um félagslegt réttlæti á því að skoða eðli og rætur breytileikans, vegna þess að ef litið er á fötlun sem náttúrulegt ástand, þ.e. ástand óháð mannlegum athöfnum, þá er þetta ástand ekki á ábyrgð fólks eða samfélagsins. Það er grundvallarmunur á því hvernig fólk bregst við ástandi eða atburðum þegar það er sjálft valdur að þeim eða þegar það er einungis áhorfandi að því sem á sér stað. Hið sama á við um samfélagið og ríkið: Ef fötlun er náttúrulegt ástand þá ber samfélagið ekki ábyrgð á því og hvað eina sem það gerir er þá einhverskonar lofsvert framtak. Ef samfélagið ber ábyrgð á fötluninni (að hluta til að minnsta kosti) þá á fólk með fötlun annarskonar tilkall á hendur samfélaginu til þess að það bregðist við. Í fyrra tilvikinu er krafan um aðgerðir beiðni um hjálp, í því seinna er krafan um aðgerðir krafa um réttlæti.

2. Fatlað líf og ófatlað líf

Í áðurnefndri bók veltir Martha Nussbaum því fyrir sér hvers vegna fötlun leiði oft til verulegra skertra lífsgæða. Hún spyr á ögrandi hátt:

Hvers vegna ætti frávik að leiða til harðneskjulegs lífs?

Og í framhaldinu bendir hún á að þessi frávik, sem hafa slíkar afleiðingar, eru síður en svo vel skilgreind.

Yfirleitt hugsa þau sem eru „venjuleg“ um sjálf sig sem í fullkomnu lagi, og um fólk með sjaldgæfa fötlun sem þau einu sem eru gölluð: þau eru skemmdu eplin í körfunni, ónýti maturinn innan um þann heilsusamlega. Hvað gerir maður við ónýtan mat? Setur hann til hliðar (eða hendir honum í ruslið) svo hann spilli ekki þeim sem er í lagi. Og hin sérkennilega tregða flestra nútíma þjóðfélaga til að umbera nærveru fólks með fötlun – sér í lagi andlega fötlun – í skólum og opinberu rými gefur til kynna þann sama óþægilega skilning að nærvera þeirri muni spilla lífi hinna. Þeirri staðreynd, að okkar eigið líf er einnig brothætt og fatlað, er þannig vikið enn frekar úr auglýsni. Stjórnmalakonan Jenny Morris, sem notar hjólastól, kallar þessa stefnu réttlæga „harðstjórn fullkomnunar“. (Nussbaum, 2004, bls. 301)

Það sem hér er kallað „harðstjórn fullkomnunar“ hefur einnig verið kallað „ableismi“. Freyja Haraldsdóttir og Embla Guðrún Ágústsdóttir hafa fjallað með skýrum hætti um þessi mál á vefnum tabu.is. Þar segja þær meðal annars:

Ableismi felst einnig í því að fatlað fólk er ekki álitid vera eðlilegur hluti af samfélaginu og gengið er út frá því að það geti minna en aðrir. Það er t.d. oft ekki gert ráð fyrir því að fatlað fólk geti verið efnilegir námsmenn, starfsmenn eða stjórnmalamenn, hæfir foreldrar eða aðlaðandi og heppilegar fyrirsætur, leikarar og makar. (Embla Guðrún Ágústsdóttir og Freyja Haraldsdóttir, 15.12.2014)

Embla Guðrún og Freyja benda hér á vanda sem er í senn gamalkunnur en samt sem áður nýr á hverjum tíma. Okkur er tamt að hugsa og sjá heiminn út frá því sem er hefðbundið, gamalgróið, og birtist okkur sem hið sjálf-sagða – það er kommon sens – og þess vegna hættir okkur til að líta á hvað eina sem gengur gegn þessu sem eitthvað óeðlilegt, frávik sem þarf að rökstyðja alveg sérstaklega.

3. Sjálfræði, réttlæti og geta

Það sem kalla má „hefðbundnar hugmyndir um sjálfræði“ gera ráð fyrir því að sjálfræði og sjálfstæði séu nátengd.

Þá er litið á sjálfræði sem einhverskonar tegund af sjálfstæði, t.d. þannig að sjálfráða fólk sé óháð öðrum í veigamiklum atriðum. Ungmenni sem verða sjálfráða við 18 ára aldur, verða einmitt í einhverjum skilningi óháð foreldrum sínum, þ.e. þau hafa rýmri rétt á að gera ýmislegt án þess að spyrja foreldra sína. En hugmyndin um sjálfræði sem sjálfstæði nær mjög skammt; sjálfstæði okkar er í raun mjög takmarkað. Ég baka brauð og segist hafa gert það alveg sjálfur, en vitaskuld reiddi ég mig á innflutt mjöl sem var ræktað af öðru fólki. Vatnið sótti ég líka í kranann og ekki sá ég um að leiða það þangað. Saltið kemur að vestan þar sem það var þurrkað hægt og rólega, síðan pakkað og flutt til Reykjavíkur þar sem ég gat nálgast það úti í búð. Og það eina sem ég þurfti að gera til að ofninn minn hitnaði var að snúa tveim tökkum, aðrir höfðu þegar séð um að tengja hann við heilt rafkerfi sem ég leiði hugann ekki að nema rétt þegar eitthvað gerist þannig að rafmagnið fer af. Svipaða sögu er að segja um flest sem við tökum okkur fyrir hendur í nútíma-samfélagi. Það er ekki sjálfstætt verk einnar manneskju heldur byggist það á víðtæku samstarfi.

Af þessum sökum virðist mér nær að skilja sjálfræði sem það að vera gerandi í eigin lífi (frekar en einber þiggjandi eða leiksoppar) og hafa getu til að lifa lífi sem samrýmist mannlegri reisu. En það sem við getum gert, getum við ekki endilega gert hjálparlaust. Ef við lítum á hlutina frá þessum sjónarhóli, ef við lítum á sjálfræði sem getu til að hafa stjórn á eigin lífi í samvinnu við aðra, þá ætti þörfin fyrir þjónustu og stuðning líka að birtast í nýju ljósi. Slík þörf varðar ekki fyrst og fremst aðstoð við að vinna tiltekin verk, heldur er um að ræða þörf fyrir liðveislu við að setja sér markmið eða vinna að þeim markmiðum sem viðkomandi hefur þegar sett sér. Þessar hugmyndir um sjálfræði byggja m.a. á skrifum ástralska heimspekingsins Lauru Davy, en hún segir á einum stað:

Ég tel að þörf sé á skilningi á sjálfræði sem byggist á tengslum eins og aðstoð (e. support), stuðningi (e. advocacy) og eflingu (e. enablement). Slík kenning mun umhverfa núverandi skilningi á sjálfræði innan heimspekinnar sem andlegu sjálfstæði og innan orðræðu stjórn mála sem það að vera sjálfum sér nógur. Í staðinn fyrir að horfa til þess hvort tiltekna þætti skorti þegar við metum hversu sjálfráður tiltekinn einstaklingur er, þá ættum við að horfa til þess hvort tilteknir þættir séu til staðar, t.d. málsvavar sem líta á gerandann sem verðugan einstakling, félagsleg og önnur ytri úrræði sem viðkomandi hefur aðgang að, sem og innri þættir eins og sjálfstraust og sjálfstjórning, reisu og öryggi. (Davy, 2015, bls. 144, þýð. ÓPJ)

**Erindi Ólafs Páls í heild sinni
má lesa á heimasíðu Heyrnarhjalpar
www.heyarnarhjalp.is**

Heyrnarhjálp þakkar eftirtöldum aðilum stuðninginn

Argos ehf
Eyjarslóð 9, 101 Reykjavík

Danica sjávarafurðir ehf (Danica
Seafood Ltd.)
Suðurgötu 10, 101 Reykjavík

Mennta- og menningar-
málaráðuneytið
Sölvhólgötu 4, 101 Reykjavík

Úti og inni sf
Þingholtsstræti 27, 101 Reykjavík

Íslensk erfðagreining ehf
Sturlugötu 8, 101 Reykjavík

Brim hf
Norðurgarði 1, 101 Reykjavík

Gjögur hf
Kringlunni 7, 103 Reykjavík

Landsvirkjun
Háaleitisbraut 68, 103 Reykjavík

Guðmundur Arason ehf
Skútuvogi 4, 104 Reykjavík

Hagkaup
Holtagörðum, 104 Reykjavík

Íslensk endurskoðun ehf
Bogahlíð 4, 105 Reykjavík

Tannréttingar sf
Snorrabraut 29, 105 Reykjavík

Menntaskólinn við Hamrahlíð
Hamrahlíð 10, 105 Reykjavík

Henson Sports Europe á Ísl. ehf
Brautarholti 24, 105 Reykjavík

Sameyki – stéttarfélag í
almannaþjónustu
Grettisgötu 89, 105 Reykjavík

Landssamtök lífeyrissjóða
Guðrúnartúni 1, 105 Reykjavík

Efling stéttarfélag
Guðrúnartúni 1, 105 Reykjavík

KOM ehf, kynning og markaður
Katrínartúni 2, 105 Reykjavík

BSRB
Grettisgötu 89, 105 Reykjavík

Ráðhús ehf
Mánatúni 4, 105 Ísafjörður

Blaðamannafélag Íslands
Síðumúla 23, 108 Reykjavík

Samband ísl berkla/
brjóstholssjúklinga
Síðumúla 6, 108 Reykjavík

Örninn Hjól ehf
Faxafeni 8, 108 Reykjavík

Samskiptamiðstöð heyrnarlausra
Grensásvegi 9, 108 Reykjavík

Aðalvík ehf
Síðumúla 13, 108 Reykjavík

Garðs Apótek ehf
Sogavegi 108, 108 Reykjavík

T.V. ehf tækniþjónusta/verktak
Síðuseli 5, 109 Reykjavík

Tannlæknar Mjódd ehf
Þönglabakka 1, 109 Reykjavík

Einingaverksmiðjan ehf
Breiðhöfða 10, 110 Reykjavík

Höfðakaffi ehf
Vagnhöfða 11, 110 Mosfellsbæ

Bílasmiðurinn hf
Bíldshöfða 16, 110 Reykjavík

Ósal ehf
Tangarhöfða 4, 110 Reykjavík

Árbæjarapótek ehf
Hraunbær 115, 110 Reykjavík

Samtök starfsmanna
fjármálafyrirtækja
Nethyl 2, 110 Reykjavík

Áfengis og tóbaksverslun ríkisins
Stuðlahálsi 2, 110 Reykjavík

Pizza-Pizza ehf
Lóuhólum 2-6, 111 Reykjavík

Eignaskipting ehf
Unufelli 34, 111 Reykjavík

Landsnet hf
Gylfaflöt 9, 112 Reykjavík

Önn ehf, verkfræðistofa
Eiðistorgi 15, 170 Seltjarnarnesi

Kríunes ehf
Kríunesi v/Vatnsenda,
200 Kópavogi

Rafmiðlun hf
Ögurhvarfi 8, 203 Kópavogi

Geislatækni ehf, Laser-þjónustan
Suðurhrauni 12c, 210 Garðabæ

Garðabær
Garðatorgi 7, 210 Garðabæ

Pípulagnaverktakar ehf
Miðhrauni 18, 210 Garðabæ

Tannlæknastofa
Harðar V. Sigmars sf
Reykjavíkurvegi 60, 220 Hafnarfirði

VSÞ-verkfræðistofa ehf
Bæjarhrauni 20, 220 Hafnarfirði

Dverghamrar ehf
Lækjarbergi 46, 221 Hafnarfirði

Tempra ehf
Íshellu 8, 221 Hafnarfirði

Varmamót ehf
Framnesvegi 19, 230 Reykjanesbæ

Nesraf ehf
Grófinni 18a, 230 Reykjanesbæ

DMM Lausnir ehf
Pósthólf 285, 232 Reykjanesbæ

Nonni litli ehf
Þverholti 8, 270 Mosfellsbæ

Smurstöð Akraness sf
Smiðjuvöllum 2, 300 Akranesi

Skorradalshreppur
Horni, 311 Borgarnesi

Orkubú Vestfjarða ohf
Stakkanes 1, 400 Ísafirði

Pröstur Marsellíusson ehf
Pósthólf 24, 400 Ísafirði

Bolungarvíkurkaupstaður
Aðalstræti 12, 415 Bolungarvík

Steinull hf
Skarðseyri 5, 550 Sauðárkróki

Fjallabyggð
Gránugötu 24, 580 Siglufirði

Sjúkrahúsið á Akureyri
Eyrarlandsvegi, 600 Akureyri

Akureyrarkirkja
Pósthólf 442, 602 Akureyri

Húsprýði sf
Múlasíðu 48, 603 Akureyri

G. Ben. útgerðarfélag ehf
Ægisgötu 3, 621 Dalvík

Fjallasýn Rúnars Óskarssonar ehf
Hrísateigi 5, 641 Húsavík

Sparisjóður Suður-Þingeyi. ses.
Kjarna, 641 Húsavík

Bókráð, bókhald og ráðgjöf ehf
Tjarnarlöndum 18, 700 Egilsstöðum

Fljótsdalshérað
Lyngási 12, 700 Egilsstöðum

Fjarðarþrif ehf
Kirkjustíg 2, 735 Eskifirði

Síldarvinnslan hf
Hafnarbraut 6, 740 Neskaupstað

Flóahreppur
Þingborg, 801 Selfossi

Hveragerðissókn
Pósthólf 81, 810 Hveragerði

Flúðajörfi ehf
Ljónastíg 1, 845 Flúðum

Krappi ehf
Ormsvelli 5, 860 Hvolsvöllur

Hellishólar ehf
Hellishólum, 861 Hvolsvelli

Rannsóknarþjónustan
Vestmannaeyjum ehf
Strandvegi 50, 900 Vestmannaeyjum

Frár ehf
Hásteinsvegi 49, 900
Vestmannaeyjar

Suðurprófastsdæmi
Búhamri 11, 900 Vestmannaeyjar

Vélaverkstæðið Þór ehf
Pósthólf 133, 902 Vestmannaeyjum

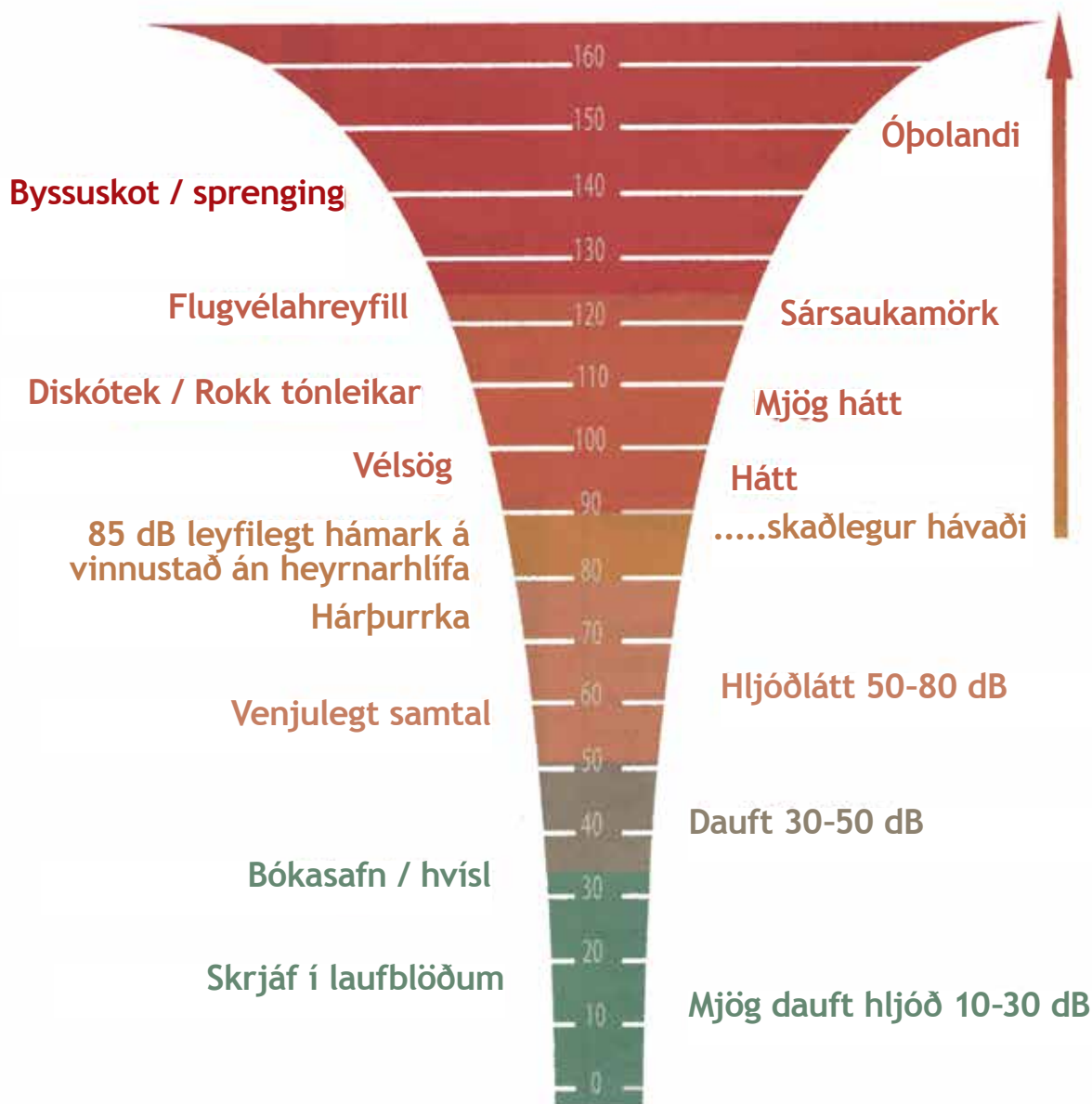
MINNINGARKORT TIL STYRK TAR HEYRNARHJÁLÞ

Heyrnarhjálp minnir á minningarkort félagsins.
Nú er hægt að skrá minningargjafir á heimasíðunni, í tölvupósti eða í síma
á opnunartíma skrifstofunnar.

heyrnarhjalp@heyarnarhjalp.is og www.heyarnarhjalp.is

Opið 9-12 alla morgna nema föstudaga. Sími 5515895

TAKTU ÁBYRGÐ VERNDAÐU HEYRNINA!

HEYRNARHJÁLP

Langholtsvegi 111, 104 Reykjavík. Sími 551-5895

Hlífum heyrninni !

Notum heyrnarhlífar við háværar aðstæður og gætum að hljóðvist heima, í skólum og á vinnustöðum. Látið mæla heyrn ef grunur leikur á að heyrn sé skert.

Gætið að heyrnarheilsu og heyrnarvernd og látið fylgjast með heyrn ykkar reglulega.

Fólk í áhættuhópum þarf að láta mæla heyrn sína:

- Fólk yfir 50 ára aldri
- Þeir sem vinna í háværu umhverfi
- Þau sem hlusta á háværa tónlist í lengri tíma
- Fólk með eyrnasjúkdóma

Mælum heyrnina!

Heyrnar- og talmeinastöð Íslands